

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

Наукові праці МАУП, 2016, вип. 50(3), с. 147–150

Разом з іншими економічними важелями інвестиційна діяльність покликана зайняти ключове положення у стимулюванні виробництва і зміцненні економіки країни і київського регіону зокрема.

Сучасна ситуація в інвестиційній сфері сформувалася під впливом зміни структури та джерел фінансування інвестиційних витрат; інституційних перетворень у національній економіці; коливання рівня і структури цін на інвестиційну продукцію, структури інвестиційного попиту.

Одним із напрямів підвищення ефективності виробництва у сільськогосподарських підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм є стимулювання інвестиційної діяльності у всі галузі народного господарства. Активний розвиток повинні отримати всі форми інвестування в агропромислові формування. Разом з іншими економічними важелями інвестиційна діяльність покликана зайняти ключове положення у стимулюванні виробництва і зміцненні економіки країни і київського регіону зокрема.

Важливим фактором стабільного розвитку економіки агропромислового комплексу є розширення інвестиційно-інтеграційних процесів та вдосконалення інвестиційної політики держави. Однак слід визнати, що нині процес інвестиційного забезпечення сільськогосподарського виробництва знаходиться у стані затяжної кризи [1].

Теоретико-методичними аспектами інвестиційно-інтеграційної діяльності АПК займалися такі вітчизняні науковці, як: П. Т. Саблук, М. І. Кісіль, І. І. Лукінов, В. В. Юрчи-

шин, М. Я. Дем'яненко, М. В. Калінчик, В. К. Терещенко, О. М. Шпичак, Л. І. Бровко, І. І. Сталев, В. М. Просяник, С. А. Буткевич, М. Й. Малік.

Однак є ще багато невирішених питань інвестиційно-інтеграційної діяльності АПК. Основні проблеми у формуванні та функціонуванні національної системи інвестиційної інтеграції, що стоять перед нашою країною, є: слабка інвестиційна активність підприємств з переробки сільськогосподарської продукції; низький рівень взаємодії між науково-дослідними установами та бізнес-середовищами в сільськогосподарському виробництві.

Розробимо рекомендації, що сприятимуть розвитку інвестиційної та інтеграційної діяльності агропромислового комплексу загалом та інвестиційної привабливості сільськогосподарських груп зокрема.

Динамічний розвиток інвестиційної діяльності є однією з головних умов стабільного функціонування економіки. Масштаби, структура і ефективність використання інвестицій багато в чому визначають результати управління сільськогосподарськими структурами, стан, перспективи розвитку та конкурентоспроможність аграрної економіки країни.

Інвестиційний процес є ключовим фактором в економічному розвитку. Це сукупність економічних відносин, органічна частина від-

творювального процесу в системі економічного розвитку. Такий механізм повинен бути заснований на оптимальному поєднанні важелів та інструментів державного економічного регулювання, ринкового саморегулювання та широкого делегування повноважень в регіональні органи управління АПК.

Принциповою особливістю регульованого державою ринкового розподілу інвестиційних ресурсів є те, що інвестиційні ресурси стають повноцінними продуктами, а головною сполучною ланкою між виробництвом і споживанням інвестиційного товару є ринки капіталів, економічних ресурсів і праці, де стан і динаміка визначаються співвідношенням попиту і пропозиції товарів, у виробництві яких вони використовуються. Це передбачає необхідність прискореного розвитку в аграрній сфері відповідної ринкової інфраструктури ринку цінних паперів, позичкового капіталу, лізингу, інвестиційних банків і приватних компаній; відновлення і розвиток міцних господарських зв'язків між усіма суб'єктами інвестиційного процесу на основі взаємної вигоди та матеріальної відповідальності за виконання взаємних зобов'язань; формування нових суб'єктів інвестиційного процесу через механізм стимулювання формування і розвитку цивілізованого бізнесу.

Інвестиції сприяють рішенню багатьох проблем економіки загалом і сільського господарства зокрема. Від них залежить вихід із кризи, збільшення оподаткованої бази, доходної частини бюджету, підвищення конкурентоспроможності продукції.

Можемо вибрати кілька варіантів інвестування в сільгоспідприємства та їх інтеграційні об'єднання:

- Перший найрозповсюдженіший варіант — залучення інвесторів через державні керуючі структури з їх фінансовою участю в статутному капіталі створюваної інтегрованої агропромислової структури.

- Другий варіант інвестування в аграрному секторі — це коли великі приватні компанії з власної ініціативи приходять в сільське господарство і на взаємовигідних умовах вкладають свої капітали в агропромислове виробництво.

На перший план постають питання розвитку інтеграційних процесів в АПК як необхідної умови підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Нині інтенсивна робота проводиться зі створення потужних інтегрованих структур, які об'єднують весь цикл від виробництва сільськогосподарської сировини до збуту кінцевого продукту — продовольства. Такі формування здатні оперативно реагувати на зміни в ринковій ситуації і зниження виробничих витрат, акумулювати й залучати додаткові кошти для розвитку виробництва. Таким чином, система заснована не на адміністративних принципах, а на економічній зацікавленості всіх учасників інтегрованої структури сільськогосподарського виробництва в кінцевих результатах. Зважаючи на ситуацію, що склалася в сучасних економіко-політичних умовах, для держави та підприємців агропромислової інтеграція — один із найефективніших шляхів виходу АПК із кризи, який повинен контролюватися з боку держави [2, 17]

Сільське господарство стає привабливим для інвестування підприємствами в організацію власного виробництва, які є несільськогосподарськими за видами діяльності. Інвесторами стають приватні несільськогосподарські компанії, тоді як раніше інтеграційні зв'язки більшою мірою ініціювалися самими агропідприємствами (переробка в господарстві) або регіональною владою як їх підтримка.

Метою таких інтегрованих формувань є забезпечення відносно рівних економічних умов учасникам процесу і узгодженого розвитку всіх технологічних стадій виробництва кінцевого продукту. Насамперед це досягається шляхом регулювання економічних відносин між сільськогосподарськими, переробними, маркетинговими та іншими підприємствами і організаціями, які є членами інтегрованого об'єднання. Створення єдиної системи управління не тільки виключає вияв монополізму окремих підприємств, а й забезпечує ті самі економічні інтереси у прийнятті й реалізації кінцевого продукту. Це, своєю чергою, сприяє розвитку інвестиційних про-

цесів, підвищення ефективності всіх ланок інтегрованого виробництва.

Зміст зазначених процесів полягає в тому, що несільськогосподарські компанії не тільки почали інвестувати у сільське господарство, а й самостійно займаються виробництвом сільськогосподарської продукції.

Як зазначає О. М. Фрайчук [3], мотивами інтеграційних процесів у сучасній агропромисловій економіці ринкового типу є:

- єдність технологічного циклу виробництва продовольства;
- синергетичний ефект, що виникає завдяки економії на масштабах діяльності, комбінування взаємодоповнюючих ресурсів, фінансової раціоналізації по лінії зниження транзакційних витрат, посилення монопольного становища на ринку та інших факторів, оскільки інтеграція є одним із основних факторів зниження транзакційних витрат, що сприяє раціональному використанню ресурсів економіки та підвищенню ефективності виробництва [3, 62–63].

Слід пам'ятати, що порушення всіх економічних, технологічних, фінансових і організаційних зв'язків призводить до занепаду сільського господарства, знищення продуктивних сил, скорочення виробництва продуктів харчування і їх споживання. Зокрема, порушення економічних зв'язків між промисловими підприємствами, які виробляють засоби виробництва, що використовуються у сільському господарстві (трактори, сільськогосподарські машини та обладнання), і предмети праці (добрива, пестициди, гербіциди, корми, паливо, мастильні та інші матеріали), що призводить до погіршення постачання агропідприємств і значного зниження всіх видів сільськогосподарської продукції.

Основою агропромислової інтеграції є високий рівень продуктивних сил, розвиток поділу праці, розширення сільськогосподарських зв'язків. Прискорення науково-технічного прогресу вносить зміни в традиційні функції сільського господарства. Дістають подальшого розвитку зв'язки сільськогосподарських підприємств з підприємствами похідних чи суміжних галузей. Це збільшує

залежність кожної ланки в ланцюзі виробництва кінцевої продукції.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що інвестиційне відродження аграрної економіки вимагає мобілізації приватних джерел фінансування, створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу, розширення довгострокового кредитування, посилення державної підтримки інвестицій, а також залучення інвесторів з інших галузей, які зацікавлені у розвитку сільськогосподарського виробництва [4, 69–73].

Реально інноваційно-інвестиційні процеси в аграрній сфері працюють там, де діють підприємницькі механізми, а нормативно-правова база, регуляторна та інноваційно-інвестиційна політика держави відповідають принципам ринкової аграрної економіки [5].

Головним завданням є стабільність, стійкість і сталість усіх відносин, забезпечення високої економічної ефективності функціонування агропромислового комплексу, стійке зростання сільськогосподарського виробництва, систематичне підвищення рівня життя людей і благополуччя. Тому проблема економічних відносин має систематично контролюватися з боку держави. Підтримка, розвиток, стимулювання економічних зв'язків залежать від стабільності і динамічного розвитку агропромислового комплексу.

Забезпечення стабільності та подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва можна досягти на основі інтеграції. Розвиток інтеграції та кооперації може консолідувати засоби виробництва, щоб об'єднати розрізнені етапи єдиного технологічного процесу, впроваджувати інновації і розширювати масштаби виробництва. Результат оптимізації міжгалузевих зв'язків, розробки великого підприємства знижує собівартість продукції і підвищує конкурентоспроможність.

За таких умов важливе значення для забезпечення стабільного економічного зростання в Україні набуває необхідність активізації інвестиційних та інноваційних процесів в аграрному секторі економіки, радикальної модернізації технологічної бази та впровадження сучасних технологій і методів виробництва.

Література

1. Косенко Я. В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в АПК України [Електронний ресурс] / Я. В. Косенко. — Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/2/10.pdf>
2. Брезвін А. І. Організаційно-методологічні засади інтеграції виробництва в АПК / А. І. Брезвін // Економіка АПК. — 2000. — № 3. — С. 15–17.
3. Фрайчук О. М. Передумови інтеграції АПК України у світове господарство / О. М. Фрайчук // Економіка АПК. — 2005. — № 12. — С. 58–63.
4. Кожемякіна М. Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України / М. Ю. Кожемякіна // Економіка АПК. — 2009. — № 12. — С. 68–73.
5. Дацій О. І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України / О. І. Дацій // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. — 2011. — № 1. — С. 64–71.

Аргументовано необхідність розвитку інноваційних та інтеграційних процесів у сільському господарстві і агропромислових формувань, що уможлиблює оптимізацію міжгалузевих зв'язків, розвиток великотоварного підприємництва і, як наслідок, зниження виробничих витрат і підвищення конкурентоспроможності. Висока стабільність та наступність усіх ланок в агропромислових формуваннях забезпечує інвестиційну привабливість агропромислового комплексу.

The author substantiates the necessity of innovative development and integration processes in agriculture and agribusiness groups, in particular, that gives the possibility of optimization of inter-industry linkages, development of large-scale enterprise and, consequently, lower production costs and increase competitiveness. As a consequence of the high stability and continuity of all links in the agroindustrial formations provides the investment attractiveness of the agroindustrial complex.

Аргументирована необходимость развития инновационных и интеграционных процессов в сельском хозяйстве и агропромышленных формированиях, что позволяет оптимизировать межотраслевые связи, развитие крупнотоварное предпринимательство и, как следствие, снизить производственные затраты и повысить конкурентоспособность. Высокая стабильность и преемственность всех звеньев в агропромышленных формированиях обеспечивает инвестиционную привлекательность агропромышленного комплекса.

Надійшла 19 вересня 2016 р.